Operené klenoty

Veľký počet rozmanitých druhov našich vtákov ťa zaujme krásnym spevom či pestrým zafarbením. Niektoré svojím pestrofarebným perím pripomínajú vtáky z tropických oblastí. Vidieť ich však môžeš len zriedkavo, pretože patria aj medzi naše najohrozenejšie vtáky.

Dudok chochlatý má zvláštny chochol, pripomínajúci indiánsku čelenku. Vedel si o jeho zvláštnej schopnosti? Pri ohrození dokážu mláďatá vystrekovať riedky, veľmi zapáchajúci výlučok, ktorým odplašia nepriateľa. Hniezdo dudka preto veľmi intenzívne páchne.

Jedným z našich najpestrejších vtákov je **včelárik zlatý**. Zafarbením môže súperiť aj s najkrajšie sfarbeným tropickým druhom – papagájom. U nás sa vyskytuje najmä tam, kde sú kolmé hlinité alebo piesčité svahy, v ktorých si vyhrabáva diery na hniezdenie.

Zriedkavým a zaujímavým vtákom je **fúzatka trstinová**. Nápadný je najmä samček, ktorý má po stranách hlavy výrazné čierne „fúzy“, chrbát a časť krídel má pastelovohnedý, spodok tela svetlý a prednú časť bokov ružovkastú. Samica je sfarbená skromnejšie: je hnedá s bledým bruchom. U ľudí je to naopak. Na krásnom a pestrom oblečení si dajú záležať viac ženy. Životným prostredím fúzatky sú rozľahlé a ťažko prístupné porasty tŕstia alebo pálky s hustým spodným podrastom vodných rastlín.

Slávik modrák patrí medzi veľmi vzácne a atraktívne druhy našej prírody. Žije len v niektorých oblastiach, najmä v okolí vodných plôch. Krásne a nápadné zafarbenie hrude je výsadou samčekov.

Rybárik riečny patrí medzi naše najzaujímavejšie druhy vtákov. Jeho pestré zafarbenie pozostáva z nádhernej tyrkysovomodrej hlavy a chrbta, s ktorým ostro kontrastuje oranžové zafarbenie hrude a brucha.

Skvostom skalných štítov vysokých polôh je **murárik červenokrídlý**. Tohto krásneho a veľmi vzácneho vtáka vidieť naozaj len veľmi zriedkavo. Na Slovensku hniezdi len niekoľko párov. Najskôr by si sa s ním mohol stretnúť v zimných mesiacoch, keď zalieta do nižších polôh. Tam prečká zimu v kameňolomoch, starých hradoch alebo skalnatých bralách.

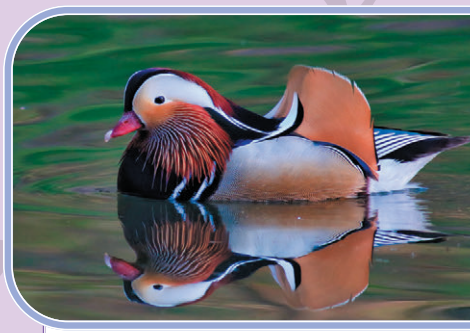

Najfarebnejšou kačicou na celom svete je samček **kačice mandarínskej**, ktorého môžeš vzácne vidieť aj u nás na niektorých rybníkoch. Pochádza z Ázie. Kačice žijúce v našej prírode pravdepodobne unikli zo zajatia a v súčasnosti sa už úspešne rozmnožujú aj u nás.

Slovenské naj...

Zaujímavé rekordy zo živočíšnej ríše

NAJRÝCHLEJŠÍ VTÁK
SOKOL je najrýchlejší operený dravec. Pri love koristi dokáže vyvinúť rýchlosť až 250 km za hodinu.

NAJVÄČŠÍ CICAVEC – ZUBOR HRIVNATÝ.
Zubor môže vážiť až 1 200 kg a merať až 2 metre. Vo voľnej prírode u nás žije na východnom Slovensku v Národnom parku Poloniny, kam ho nedávno vypustili.

NAJMENŠÍ VTÁK – KRÁLIK ZLATOHLAVÝ.
Jeho hmotnosť je len 5 až 7 g a dĺžka tela 9 cm. Spolu s králikom ohnivohlavým a orieškom hnedým patrí medzi najmenšie vtáky Európy.

NAJVÄČŠÍ ĎATEĽ – ĎATEĽ ČIERNY.
Je najväčším ďatľom v celej Európe. Žije najmä v bukových a zmiešaných lesoch.

NAJVÄČŠÍ PLAZ – UŽOVKA STROMOVÁ.
Jej veľkosť je 150 až 200 cm. Nemusíš sa jej však báť, je úplne neškodná.

NAJVÄČŠÍ SPEVAVEC – KRKAVEC ČIERNY. Základom krkavcovho jedálnička sú najmä zdochliny. Je učenlivý a veľmi inteligentný.

NAJVÄČŠÍ MÄSOŽRAVEC – MEDVEĎ HNEDÝ. Dospelý samec môže dosiahnuť výšku viac ako 2 metre a hmotnosť až do 350 kg.

NAJVÄČŠÍ KUROVITÝ VTÁK – TETROV HLUCHÁŇ. Veľmi zaujímavý a ohrozený druh. Vyskytuje sa najmä vo vyšších polohách stredného a severného Slovenska.

NAJVÄČŠÍ PERNATÝ DRAVEC – ORLIAK MORSKÝ. V rozpätí krídel meria až 2,5 m.

NAJROZŠÍRENEJŠÍ KOPYTNÍK – SRNEC LESNÝ. Vyskytuje sa takmer na celom našom území od nížin až do horských oblastí.

NAJVÄČŠIA JAŠTERICA – JAŠTERICA ZELENÁ.
Na našom území dosahuje najsevernejšiu hranicu rozšírenia. Meria do 40 cm.

NAJMENŠIA SOVA – KUVIČOK VRABČÍ.
Jeho celková dĺžka je asi 20 cm. Nájdeš ho vzácne najmä v ihličnatých lesoch. Ako jedna z mála našich sov je aktívny aj počas dňa.

NAJVÄČŠÍ VODNÝ VTÁK – LABUŤ HRBOZOBÁ.
Je aj naším najobľúbenejším a najprispôsobivejším vodným vtákom.

NAJVÄČŠIA SOVA – VÝR SKALNÝ.
Meria až jeden meter. Obýva predovšetkým kameňolomy a skalnaté oblasti, kde hniezdi.

NAJVÄČŠIA PSOVITÁ ŠELMA – VLK DRAVÝ.
Ako naša jediná šelma loví vo svorkách. Žije najmä na strednom a východnom Slovensku.

NAJVÄČŠIA MAČKOVITÁ ŠELMA – RYS OSTROVID.
Rys nie je len najväčšou mačkovitou šelmou u nás, ale aj v Európe.

NAJVÄČŠIA ŽABA – ROPUCHA BRADAVIČNATÁ.
Samice ropuchy môžu dosiahnuť veľkosť až 12 cm. Zároveň je to aj naša najdlhšie žijúca žaba. V zajatí sa dožila až 36 rokov.

NAJVÄČŠIA LASICOVITÁ ŠELMA – JAZVEC LESNÝ.
Zaujímavosti z jeho života sú aj v tejto knižke.

NAJMENŠÍ PLAZ – KRÁTKONÔŽKA ŠTÍHLA.
Dĺžka jej tela dosahuje len 8 až 10 cm. Krátkonôžka je aj naším jediným zástupcom z čeľade scinkovitých. V našej prírode je veľmi vzácna.

Naše orchidey

Orchidey rastú takmer na celom svete. Najznámejšie a najpopulárnejšie sú druhy, ktoré pochádzajú z tropických a subtropických oblastí. Pestujú ich v mnohých botanických záhradách a možno ich kúpiť v našich kvetinárstvach.

Tvarom kvetov najviac vychádzajú v ústrety opeľovačom **hmyzovníky**. Ich kvety pripomínajú niektoré druhy hmyzu.

Najbizarnejšie kvety majú **jazýčkovce**. Upútajú ťa najmä dlhým jazykovitým pyskom.

Naše voľne rastúce orchidey sú rovnako atraktívne ako pestované druhy. Krásou kvetov za nimi nijako nezaostávajú. Na území Slovenskej republiky máme okolo 80 druhov a poddruhov. Rastú od nížin až po najvyššie polohy.

Najzaujímavejšou orchideou je **modruška pošvatá**. V suchých obdobiach jej kvety dokážu vykvitnúť aj pod zemou.

Najmenšie kvety má **trčníček jednolistý**. Ich veľkosť je asi len 5 milimetrov.

Našou najmenšou orchideou je **vstaváčik alpínsky**. Veľkosť celej rastliny je len 5 až 10 cm. Tento druh má aj ďalšie prvenstvo. Je najvyššie rastúcou orchideou. Rastie v Tatrách, v nadmorskej výške 1500 až 2000 m nad morom.

Najzvláštnejšou orchideou je **sklenobyľ bezlistá**. Má veľmi nepravidelnú dobu kvitnutia. V lokalitách, kde rastie, sa kvety často neobjavia aj niekoľko desaťročí a potom sklenobyľ zrazu znovu vykvitne.

Vedecky najvýznamnejšie sú zasa druhy **kruštík útly**, **kruštík komorický** a **kruštík Futákov**, ktoré boli pre vedu prvýkrát opísané práve na území Slovenska.
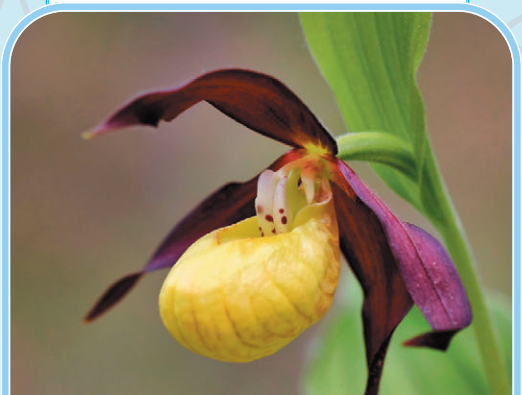
Najväčšie kvety z našich druhov orchideí má **črievičník papučka** s veľkosťou takmer 10 cm.